

ZGODOVINA KRAJA IN GRADU

Grad Negova

Negova, ki se kot Negoinezelo prvič omenja med leti 1106 in 1124, je dobila ime po plemiču Negoju, večkrat omenjenem v srednjeveških pisnih virih. V srednjem veku so gospodje na tem območju imeli pravico do sodne oblasti, kar nam dokazujejo najdbe gorskih pravdarskih obravnav in del sramotilnega kamna ali prangerja.

Kot prvi lastniki posesti se omenjajo koroški vojvode Spanheimi, ki so grad okoli leta 1120 podarili Šentpavelskemu samostanu na Koroškem. Lastniki gradu so se skozi stoletja menjavali, po letu 1543 je bila Negova vse do konca druge svetovne vojne v posesti plemiške rodbine Trautmannsdorf.

Grad je sestavljen iz treh delov. Stari grad je iz 2. polovice 14. stoletja in še ni obnovljen. Konec 15. stoletja, po končanih bojih z Ogrji, so ga dozidali in povečali. V notranjosti južnega trakta je 80 m globok studenec, ki sta ga po pripovedovanju izkopal na smrt obsojena jetnika in si tako prislužila svobodo. V tem delu gradu se nahaja t.i. »Turška glava«. Po legendi sodeč, gre za prvega Turka, ki je v času turških vpadov preplezal zid gradu in bil živ sezidan v njegovo steno.

Novi grad je leta 1615 dal zgraditi Maximilian von Trautmannsdorf. Leta 1633 je bilo urejeno tudi zunanjo dvorišče in tako je grad dobi sedanjo podobo. Tretji del gradu je Predgradje oziroma Pristava, kjer je bilo urejeno gospodarsko poslopje. V gospodarskem posloplju so bili konjski hlevi, delavnice in sobe za služinčad. Grad so obdajali tudi trije dvižni mostovi, ki so skrbeli za varnost pred napadi.

Trautmannsdorfi so večina časa preživeli na drugih gradovih, v Negovi so imeli le svoje oskrbnike in uradnike, posamezni člani rodbine pa so, zlasti poleti, prihajali na tukajšnjo posest.

Po drugi svetovni vojni je grad prevzela Banska uprava.¹ Nekaj časa so bila v njem stanovanja, danes ima status kulturnega spomenika državnega pomena.

Predstavitev kulturnih in turističnih potencialov kraja Negova kot bližnje okolice

Negovski okoliš je bil poseljen že v pradavnih časih, kar potrjujejo arheološka najdišča iz prazgodovinske, ilirske, keltske in rimske dobe. O poselitvi v teh obdobjih pričajo skupine gomil iz različnih arheoloških časovnih obdobj (posamične gomile in gomilna grobišča) na gozdnatih pobočjih v Ščavniški dolini med Negovo in Spodnjimi Ivanjci. Značilne so posamične gomile in gomilna grobišča v gozdovih na obeh straneh ceste proti Negovi.

V okolici Negove so bile najdene kamnite in bronaste sekire, rimski novci ter znamenite halštatske čelade z venetskimi napisi (znane kot Negovske čelade). Šestindvajset

¹ Viri: Negova skozi čas, zbornik, Negova, 2006. Gornja Radgona, zbirka Monografije, Murska Sobota, 2007. Gradovi in dvorci v občini Gornja Radgona, zbornik, zgodovinsko društvo Gornja Radgona, Gornja Radgona, 1998.

negovskih čelad je leta 1811 pri krčenju gozda na svojem posestvu v Ženjaku našel negovski podložnik Jurij Slaček. Še po 190-tih letih burijo domišljijo domačih in tujih strokovnjakov. Danes imamo shranjeno le eno »negovsko čelado« v Narodnem muzeju v Ljubljani, nekaj jih je bilo uničenih in izgubljenih, 12 jih hrani muzej na Dunaju, 8 muzej v Gradcu, po eno čelado pa najdemo še v muzejih v Münchnu in Berlinu. Bronaste čelade iz Ženjaka sodijo v čas konca halštatske (železne) dobe in začetka latenske kulture ali v čas med leti 450 – 350 pr. n. št. Najdba je še toliko bolj skrivnostna, ker nosi ena izmed čelad zaobljubni napis v venetski pisavi, ki po mnenju nekaterih strokovnjakov pomeni: »Harigast, član germanskega rodu, daje ali žrtvuje bogu čelade!« Vendar pa raziskovalci domnevajo tudi, da je napis na čeladi zapisan v jeziku, ki so ga verjetno pred več kot dvema tisočletjema na naših tleh govorili nosilci »slovenske halštatske kulture«.

Poleg že omenjenega gradu so zgodovinski spomeniki tudi kužna in številna sakralna znamenja - križi in kapele, posejane po gričih.

Župna cerkev Marijinega rojstva - prvotna gotska cerkev je spadala v grajsko sestavo, od katere se žal ni nič ohranilo. Sedanja cerkev je bila zgrajena med leti 1699 in 1710, leta 1850 pa so prizidali še Križevo kapelo.

Ob poti med cerkvijo in gradom stoji kamniti kip Janeza Nepomuka iz 1. polovice 18. stoletja, pred cerkvijo na baročnem podstavku lahko občudujemo novejši kamniti kip Karla Boromejskega.

V 17. stoletju je na gradu delovalo najstarejše sodišče v okolišu. Negova je imela sodno oblast, o čemer priča še danes ohranjeni sramotilni steber ali pranger iz leta 1656. Sodstvo je imelo opraviti predvsem s pravnimi okoli vinskih gor, dolgovi, dediščino, prisvajanjem zemlje in krajami.

Širša okolica Negove je zelo bogata z naravnimi vrednotami. Naj začnemo z naravnimi vrelci mineralne vode – slatine, ki so bile okoliškimi prebivalcem zmeraj vir pitne vode. Slatinski vrelci in mofete so naravno bogastvo in izvirna lepota narave, nekateri spadajo med zavarovane naravne vrednote državnega pomena (Slepice, Stavešinske mofete).

Ivanjševska slatina je poznana že stoletja, je prijetnega okusa in blagodejnega učinka. Omenjena slatina je vpisana v register naravnih vrednot in je predlagana za podelitev statusa geološke in hidrološke naravne vrednote.

Ribnik Gosijak je del Zeliščnega parka Negova, ki bo z več kot 500 zeliščnimi rastlinami posebno doživetje tako za ljubitelje kot strokovnjake in se nahaja v neposredni okolici gradu.

Kot naravne posebnosti je potrebno omeniti še ohranjene meandre reke Ščavnice, ki so zaradi melioracij okrnjene, vendar še vedno privlačijo s svojo naravno pestrostjo.

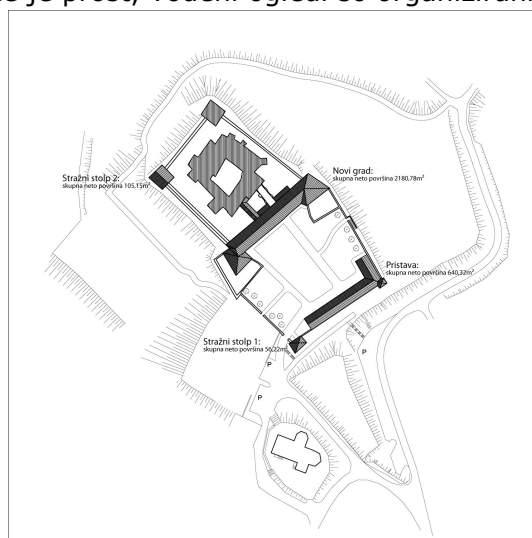
Poleg že naštetih naravnih znamenitosti se negovski okoliš ponaša s številnimi drevesnimi velikani, ki so zaščitena naravna dediščina državnega ali lokalnega pomena (Žibertov hrast, najdebelejša bukev in črni bor v Pomurju, Mulečeva tisa, Muhičeva smreka).

Krajinski park Negova in Negovsko jezero je zavarovan kot krajinski park že od leta 1967 (Uradne Objave OS 19/67; Odlok o zavarovanju krajinskega parka Negova in Negovskega jezera). Okolica kraja izstopa po svojih naravnih in kulturnih vrednotah. Krajinski park obsega 176,52 ha. Negovsko jezero (11,3 ha) je nastalo z zajezitvijo 14 – ih grajskih ribnikov bližnjega Negovskega gradu. Globina jezera je od 1,5 -3 m, v njem raste vodni orešek in beli lokvanj. Največja globina je ob nasipu, tudi do 5 m. Pod jezero stoji mogočen Sitarjev mlin, ki je kljuboval konkurenci do leta 1974. V jezeru so krapi, amurji, smuči, ščuke in koreslji. Mulj iz jezera uporabljajo kot naravno zdravilno sredstvo v zdraviliščih Radenci in Moravske Toplice.

DOLOČITEV VSEBIN, KI BODO USTREZALE PROSTORSKI, KULTURNI IN ARHITEKTURNI PODOBI GRADU NEGOVA

Grajski kompleks Grad Negova je arhitekturna, turistična in poslovna celota, primerna za poslovna srečanja, izobraževalno dejavnost, prireditve in organizacijo praznovanj ter porok. V sklopu grajskega kompleksa je urejen bogat zeliščni park. V Pristavi je urejen Turistično-informacijski center. Obiskovalci lahko posedijo na grajskem dvorišču ob izbrani domači kulinariki in pijači.

Grad je odprt od 1. aprila do 31. oktobra, od četrтка do nedelje, med 10.00 in 17.00. Vstop na grajsko dvorišče je prost, vodeni ogledi so organizirani ob 12.00 in 15.00.

Grajski kompleks Grad Negova je nujno razumeti ne samo kot arhitekturno in turistično, ampak tudi kot poslovno celoto, ki sicer lahko združuje različne podjetniško oblikovane vsebine oživljanja gradu. Določanje poslovnih vsebin grajskega kompleksa je logično nadaljevanje restavratorske prenovе in gradbene obnove ter stopnja, ki posledično vodi k turistično-poslovnem oživljanju kraja in njegovega zaledja.

Pristavo bo Zavod namenil opravljanju redne turistične dejavnosti (vzpostavitev turistično-informacijskega centra, organizirano vodenje po gradu in okolici), kulturne dejavnosti (prireditve, koncerti, gledališke predstave ...) in izobraževalne dejavnosti (posveti, protokolarna srečanja, okrogle mize, seminarji ...).

Zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona je od ustanovitve leta 2007 izvajal t. i. predpromocijo gradu, in sicer je znaten del marketinških sredstev vlagal v obveščanje javnosti o obstoju gradu in zeliščnega parka ter izvajal dve veliki koprodukcijski kulturni prireditvi: Salon Traminec (Vina Steyer in Mediaspeed) in Festival ljubezni (KID Kibla).

Zavod si bo prizadeval za integracijo lokalne skupnosti v projekt revitalizacije kompleksa, in sicer bo v ta namen stražni stolp dal v brezplačno uporabo Turističnemu društvu Negova, prav tako bo koristil usluge v storitveni dejavnosti iz najožjega okolja.

Informacije

Zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona,
Partizanska cesta 11, SI – 9250 Gornja Radgona
Tel.: +386 (0) 2 564 89 07
Faks: +386 (0) 2 564 89 08
E-mail: info@kultprotur.si

Enota TIC

Negova 4
9245 Spodnji Ivanjci

Lokacija, Grad Negova:
46°36'39.89" 15°56'11.9"

Lokacija, Negova:
46°36'33.45" 15°56'17.65"

KRATKA PREDSTAVITEV PROJEKTA (STRATEGIJA, CILJI) IN OPIS IZVEDBE PROJEKTA:

Leta 2003 je prišlo do pomembnega premika v zvezi s prenovo grajskega kompleksa Negova. Tega leta je Ministrstvo za kulturo naročilo izdelavo gradbene

dokumentacije za statistično sanacijo in zunanjo vizualizacijo grajskega kompleksa. Do leta 2003 je bil dokončan tudi konservatorski program za celostno prenavo. Leta 2005 je bil izdelan Razvojni in poslovni načrt kompleksne revitalizacije gradu Negova, ki je predvideval konservatorsko prenavo stavbne dediščine, nove poslovne vsebine grajskega kompleksa ter turistično in poslovno oživljanje gradu. Istega leta je bil projekt prenave gradu Negova (I. in II. faza) potrjen za sofinanciranje z EU sredstvi. Cilj je bil obnova in oživitev kulturnega spomenika ter razvoj regije s spodbujanjem vključevanja kulturne dediščine v turistično ponudbo.

Obnova objektov je potekala v obdobju med letoma 2006-2008 in je obsegala celovito obnavo gradu Negova (I. in II. faza) objekt B –Predgrad: statično sanacijo obstoječega dela Predgrada, rekonstrukcijo nadstropja, dveh arkadnih hodnikov na zahodni fasadi, rekonstrukcijo mostovža - povezava grajskega jedra s Predgradom in rekonstrukcija stolpa na jugu. Poleg gradbenih del so bila izvedena tudi restavratorska dela.

Finančni viri:

Skupna vrednost celotnega projekta je znašala znaša 6,18 mio EUR, od tega je Evropski sklad za regionalni razvoj sofinanciral približno 4,63 mio EUR, ostalo je zagotovilo Ministrstvo za kulturo.

VIRI		
Zap.št.	NAZIV	ZNESEK v EUR
1	NAMENSKA SREDSTVA SLOVENSKE UDELEŽBE	1.544.581,35
2	NAMENSKA SREDSTVA EU UDELEŽBE	4.633.744,05
3=1+2	SKUPAJ	6.178.325,40

Iz pogodbe:

REPUBLIKA SLOVENIJA, Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Maistrova ulica 10, Ljubljana, ki ga zastopa dr. Žiga Turk, minister, ZAVOD ZA KULTURO, TURIZEM IN PROMOCIJO GORNJA RADGONA, Partizanska cesta 11, Gornja Radgona, ki ga zastopa direktorica mag. Norma Bale in OBČINA GORNJA RADGONA, Partizanska cesta 13, Gornja Radgona, ki jo zastopa župan Anton Kampuš dogovorijo in sklenejo Pogodbo o oddaji dela KULTURNEGA SPOMENIKA GRAD NEGOVA, objekta Pristave in Stražnega stolpa ob vhodu v upravljanje in dela poslovnih prostorov v pritličju in kletih Novega gradu ter grajskega parka v uporabo.

Območje Gradu Negova je z odlokom Vlade Republike Slovenije razglašeno za kulturni spomenik državnega pomena.

Republika Slovenija je lastnica, Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport pa upravljavec kulturnega spomenika državnega pomena Grad Negova, ki obsega zemljišča in stavbe: Severovzhodni stražni stolp, Stari grad, Novi grad, Pristava, Stražni stolp ob vhodu in Severozahodni stražni stolp.

Predmet oddaje v upravljanje so: Pristava s skupno neto tlorisno površino 344,05 m² in Stražni stolp ob vhodu s skupno neto tlorisno površino 52,00 m².

Predmet oddaje v uporabo je notranje dvorišče med Pristavo in Novim gradom in 1028,54 m² Novega gradu, del stavbe (v naravi poslovni prostori v pritličju v skupni tlorisni površini 434,64 m² in kleti št. 1 in 2 Novega gradu s skupno neto tlorisno površino 593,90 m²), ministrstvu pa ostane v uporabi preostali del Novega gradu v skupni površini 1036,36 m² (prvo nadstropje 562,32 m² in mansarda 474,04 m²); Skupna neto tlorisna površina vseh zgradb kompleksa kulturnega spomenika znaša 4839,35 m², in sicer Pristave s Stražnim stolpom ob vhodu 396,05 m², Novega gradu 2064,90 m² (593,9 m² kleti št. 1 in 2, pritličje 434,64 m², 1. nadstropje 562,32 m² in mansarda 474,04 m²), Zeliščnega stolpa 105,20 m², povezovalnega dela s Starim gradom 39 m², Starega gradu 2129 m² in Severovzhodnega stražnega stolpa 105,20 m².

S to pogodbo se ureja način uporabe, razdelitev stroškov skladno z obsegom uporabe in način plačila deljenih stroškov.

Ta pogodba se sklepa na podlagi 2. odstavka 73. člena ZUJIK, ki dovoljuje, da lokalna skupnost ali država odda del javne kulturne infrastrukture v upravljanje javnemu zavodu na področju kulture s pogodbo brez javnega razpisa, če se s tem zagotovi najbolj racionalna uporaba javne kulturne infrastrukture in 75. člena ZUJIK, ki določa, da se javno kulturno infrastrukturo daje v upravljanje ali v uporabo izvajalcem kulturnih dejavnosti brezplačno pod pogojem, da prevzamejo obveznost rednega tekočega vzdrževanja.

Zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona ima status javnega zavoda, ki deluje v javnem interesu na področju kulture v smislu določb ZUJIK in je med drugim upravičen opravljati tudi naloge upravljanja z nepremičninami, ki tvorijo javno kulturno infrastrukturo in drugimi nepremičninami v občini, v skladu s pogodbo, ki jo zavod sklene z ustanoviteljico oziroma drugim lastnikom infrastrukture oziroma nepremičnine.

Občina Gornja Radgona k tej pogodbi pristopa kot ustanoviteljica Zavoda za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona.

Ministrstvo bo za preostali del kompleksa gradu Negova, torej celoten kompleks gradu Negova brez objekta Pristave in Stražnega stolpa ob vhodu, pripravilo besedilo javnega razpisa za zbiranje ponudb za oddajo v dolgoročni najem.

Poslovni namen pogodbenih strank, brez katerega pogodba ne bi bila sklenjena, je oživitev kulturnega spomenika in razvoja regije s spodbujanjem vključevanja spomenika v turistično ponudbo na način, da se v zadostni meri povečajo prepoznavnost in razvojne možnosti kulturnega spomenika in kraja.

S to pogodbo ministrstvo izroči, zavod pa sprejeme na podlagi 2. odstavka 73. člena ter 75. člena ZUJIK za določen čas 5 let od sklenitve te pogodbe, z možnostjo podaljšanja, v upravljanje naslednji nepremičnini:

- objekt Pristava s skupno neto tlorisno površino 344,05 m²,
- Stražni stolp ob vhodu s skupno neto tlorisno površino 52 m²,

kateri se zavod obveže uporabljati za opravljanje svoje registrirane dejavnosti, in sicer skrbno, vestno, kot dober gospodar ter v skladu z varstvenim režimom razglašenega kulturnega spomenika državnega pomena.

Vrednost osnovnih sredstev, ki so dana v upravljanje zavodu, na dan 1. 1. 2012, znaša 309.961 evrov.

Pripravila:

mag. Norma Bale
direktorica

KULTPROTUR